

หมวด 2
ฝากทรัพย์
(Deposit)

บทที่ 1

สัญญาฝากทรัพย์

สัญญาฝากทรัพย์เป็นเอกเทศสัญญาชนิดหนึ่ง ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะ 10 ดังที่บัญญัติความหมายของสัญญาไว้ในมาตรา 657 ว่า

มาตรา 657 "อันว่าฝากทรัพย์นั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ฝาก ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับฝาก และผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในอารักขาแห่งตน แล้วจะคืนให้"

จากบทบัญญัติดังกล่าว สัญญาฝากทรัพย์มีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ

1. เป็นสัญญาที่สมบูรณ์โดยการส่งมอบทรัพย์
2. วัตถุประสงค์แห่งสัญญาเป็นทรัพย์สิน
3. วัตถุประสงค์ของสัญญาคือ ผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินไว้ในอารักขาแห่งตน แล้วจะคืนให้
4. เป็นได้ทั้งสัญญามีค่าตอบแทนและไม่มีค่าตอบแทน

1. เป็นสัญญาที่สมบูรณ์โดยการส่งมอบทรัพย์

สัญญาฝากทรัพย์เป็นสัญญาประเภทหนึ่งที่ลำพังแต่เพียงการแสดงเจตนา ระหว่าง ผู้ฝากและผู้รับฝาก ที่รับตกลงดูแลทรัพย์สินยังไม่ทำให้สัญญาเกิดจนกว่าจะมีการส่งมอบตัวทรัพย์ซึ่งหากจะเทียบเคียงกับหลักกฎหมายโรมันแล้ว จะเห็นได้ว่าสัญญาฝากทรัพย์เป็นทรัพย์สัญญาชนิดหนึ่งที่จะต้องมีการปฏิบัติกับตัวทรัพย์เสียก่อน คือต้องมีการส่งมอบตัวทรัพย์เสียก่อนสัญญาจึงจะเกิด ซึ่งลักษณะเช่นนี้ก็ทำนองเดียวกับที่ใช้บังคับอยู่กับสัญญายืมไม่ว่าจะเป็นยืมใช้คงรูป หรือยืมใช้สลับเปลี่ยนและสัญญาจำนำนั่นเอง

สำหรับการส่งมอบทรัพย์มีทั้งการส่งมอบโดยตรงและการส่งมอบโดยปริยาย ซึ่งได้อธิบายมาแล้วในหมวดที่ 1 ว่าด้วยยืมใช้คงรูปนั่นเอง กล่าวโดยสรุปคือ การส่งมอบคือการกระทำด้วยประการใด ๆ ก็ตามที่มีผลให้ทรัพย์ที่ฝากไปอยู่ในความครอบครองของผู้รับฝาก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1468-1487-2526 โจทก์ซื้อปุ๋ยจากจำเลยส่งมอบปุ๋ยให้โจทก์ตรวจรับตามจำนวนและคุณภาพถูกต้องแล้ว การที่จำเลยเก็บรักษาปุ๋ยไว้ ณ โกดังของจำเลยเพื่อรอจ่ายให้แก่ผู้รับตามใบสั่งจ่ายปุ๋ยของโจทก์เป็นคราว ๆ จนกว่าจะครบจำนวน ถือได้ว่าจำเลยรับฝากปุ๋ยของโจทก์ไว้ จำเลยจะต้องคืนให้แก่โจทก์หรือจ่ายให้แก่ผู้รับซึ่งถือใบสั่งจ่ายของโจทก์ตามข้อตกลง การที่จำเลยจ่ายปุ๋ยให้แก่ผู้ถือใบสั่งจ่ายซึ่งลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายและตราของโจทก์ที่ประทับเป็นของปลอม ถือได้ว่าจำเลยจ่ายปุ๋ยให้แก่ผู้อื่นผิดไปจากข้อตกลง จำเลยจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1861/2522 พนักงานของภัตตาคารรับรถยนต์และกุญแจจากผู้มากินอาหารในภัตตาคารขับรถไปจอดที่จอดรถ ซึ่งเป็นถนนสาธารณะหน้าภัตตาคารแล้วเก็บกุญแจไว้ที่แผงเก็บกุญแจรถ มีใบรับฝากให้โจทก์ไว้ โจทก์กินอาหารแล้วออกมารถหายไปแล้ว เป็นการฝากทรัพย์ ไม่ได้ความว่าจำเลยใช้ความระมัดระวังเสมือนการเก็บรักษาของจำเลยเอง จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ราคาแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2711/2529 ผู้รับฝากมีหน้าที่จะต้องคืนทรัพย์ที่รับฝากแก่ ผู้ฝาก ผู้รับฝากจะนำทรัพย์ออกใช้สอยหรือมอบให้ผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ฝากหาได้ไม่ การฝากข้าวซึ่งเป็นสังกะทรัพย์นั้น หากผู้รับฝากยกยอกเอาข้าวไปโดยทุจริต ไม่สามารถส่งคืนข้าวที่รับฝากไว้ให้แก่ผู้ฝากได้ผู้รับฝากอาจต้องคืนข้าวชนิดและประเภทเดียวกันให้แก่ผู้ฝากก็เป็นเรื่องของการชำระหนี้ในทางแพ่งเท่านั้น หากมีผลให้ผู้รับฝากพ้นความรับผิดชอบยกยอกในทางอาญาไม่

2. วัตถุประสงค์สัญญาเป็นทรัพย์สิน

วัตถุประสงค์ในการฝากทรัพย์นั้นคือ ทรัพย์สินซึ่งมาตรา 138 อธิบายความหมายของทรัพย์สินว่า อาจเป็นวัตถุมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างก็ได้ ซึ่งในการพิจารณาพบว่าสำหรับวัตถุมีรูปร่างไม่มีปัญหาในการฝากให้ผู้อื่นดูแล แต่วัตถุไม่มีรูปร่างเช่นลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรเครื่องหมายการค้า หรือความลับทางการค้า การฝากให้ดูแลจะทำได้หรือไม่ และทำในลักษณะใด ในเรื่องนี้มีนักกฎหมายหลายท่าน¹ เห็นว่าไม่สามารถนำฝากได้เพราะการส่งมอบให้ครอบครองไม่สามารถปฏิบัติได้ เช่น ก. ฝากลิขสิทธิ์ในหนังสือเล่มหนึ่งให้ ข. ดูแล การส่งมอบจะกระทำด้วยลักษณะอย่างไร แต่อย่างไรก็ตามนักกฎหมายบางท่าน² เห็นว่าแม้จะเป็น

¹ดร.จืด เศรษฐบุตร, รศ.มาโนช สุทธิวาทนฤพุมิ, รศ.เรวัตร จันทร์พินิจ

²กมล สนธิเกษตริน

วัตถุไม่มีรูปร่างก็สามารถฝากได้ เช่น การฝากลิขสิทธิ์ไว้กับผู้รับฝาก น่าจะเป็นลักษณะของการมอบหมายให้ดูแลและระมัดระวังไม่ให้มีผู้ใดมาละเมิด ลิขสิทธิ์ เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับฝ่ายที่สองว่าน่าจะทำการฝากวัตถุไม่มีรูปร่างได้ ส่วนการที่ผู้รับฝากจะสามารถดำเนินคดีกับผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ได้หรือไม่นั้น ย่อมต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความ (กฎหมายวิธีสบัญญัติ)

3. วัตถุประสงค์ของสัญญา คือ ผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินไว้ในอารักขาแห่งตน แล้วจะคืนให้

ลักษณะของสัญญาฝากทรัพย์สินข้อ 3 นี้มีความสำคัญที่สุดที่จะทำให้เป็นสัญญาฝากทรัพย์สินหรือไม่ เนื่องจากบ่อยครั้งที่สัญญาฝากทรัพย์สินมีความใกล้เคียงกับสัญญาอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นสัญญาตัวการตัวแทน หรืออาจเป็นสัญญาต่างตอบแทนอย่างอื่น ที่คล้ายกับการฝากทรัพย์สิน ซึ่งเรื่องนี้จะอธิบายอีกครั้งในหัวข้อการเปรียบเทียบระหว่างสัญญาฝากทรัพย์สินกับสัญญาประเภทอื่น

สาระสำคัญของข้อนี้คือ จะถือว่าเป็นสัญญาฝากทรัพย์สินเมื่อมีข้อตกลงว่า จะเก็บรักษาทรัพย์สินไว้เพื่อผู้ฝาก โดยมีคำว่า “เก็บรักษาไว้ในอารักขาแห่งตน” ส่วนวิธีการเก็บรักษาจะกระทำอย่างไร เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประเภทของทรัพย์สินที่ฝากให้ดูแลด้วย แต่หากผู้ฝากมอบทรัพย์สินให้โดยไม่มีข้อตกลงเช่นนี้ สัญญานั้นไม่ใช่สัญญาฝากทรัพย์สิน เช่น สัญญายืมเป็นการส่งมอบให้ผู้ยืมนำไปใช้สอย หรือสัญญาตัวแทนเป็นการส่งมอบเพื่อไปทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแทน เช่นมอบให้นำไปขาย ก็คือการให้เป็นตัวแทนไปช่วยขายนั่นเอง ผู้มอบย่อมเป็นตัวการ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 872/2486 โจทก์มอบเครื่องเงินให้จำเลยไปเพื่อขาย แล้วจำเลยไม่คืน โจทก์จึงฟ้องเรียกให้จำเลยคืนหรือใช้เครื่องเงินนั้นจำเลยจะต่อสู้ว่า คดีขาดอายุความตามมาตรา 671 ดังนี้ ศาลไม่รับฟังเพราะกรณีนี้ไม่ใช่เรื่องสัญญาฝากทรัพย์สิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 769/2473 โจทก์ได้พุดฝากให้จำเลยเลี้ยงโคแทนโจทก์ 39 ตัว แต่โจทก์ได้รับคืนโคไปจากจำเลย 28 ตัว โดยหายไปเสีย 11 ตัว โจทก์จึงฟ้องเรียกราคาโคที่หายนั้น ตามพฤติการณ์ระหว่างโจทก์จำเลยเป็นเพียงโจทก์วานให้จำเลยเอาโคไปเลี้ยงเท่านั้นหาใช่เป็นการฝากทรัพย์สินไม่ ความรับผิดชอบระหว่างโจทก์จำเลยจึงต้องวินิจฉัยตามหลักเรื่องตัวแทนกับตัวการ แต่โจทก์หานำสืบถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลยไม่ พิพากษายกฟ้องโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1020/2519 สัญญาที่โจทก์จำเลยทำกันไว้ระบุชื่อว่า "สัญญาจ้างเฝ้ารักษา" มีข้อกำหนดว่าผู้ว่าจ้าง (โจทก์) ตกกลงให้ค่าจ้างแก่ผู้รับจ้าง (จำเลย) เฝ้ารักษาไม้ของกลางโดยคิดค่าจ้างเฝ้ารักษาเป็นเงิน 4,500 บาท จนกว่าผู้จ้างจะรับไม้ของกลางคืน หากไม้ของกลางสูญหายหรือเป็นอันตราย ผู้รับจ้างยอมให้ปรับใหม่เป็นรายลูกบาศก์เมตร ระหว่างนั้นผู้จ้างอาจนำไม้ของกลางทั้งหมดหรือบางส่วนไปจากที่เดิมในเวลาใด ๆ ก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้ผู้รับจ้างทราบ และทำใบรับไม้ของกลางไว้ ทั้งตามบัญชีรายการไม้ของกลางต่อท้ายสัญญา ก็ระบุว่าไม้ของกลางอยู่ที่ป่าใดด้วย ทำสัญญาแล้วก็ไม่ปรากฏว่าผู้รับจ้างได้ชักลากไม้ของกลางจากป่านั้นไปเก็บรักษาไว้ในความอารักขาของตน แต่อย่างไร ไม้ยังคงอยู่ที่เดิม พฤติการณ์ดังนี้แสดงว่าอำนาจครอบครองไม้ของกลางยังอยู่แก่ผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างเพียงแต่เฝ้ารักษาระวังไม้ให้เป็นอันตรายหรือสูญหายไปเท่านั้น สัญญาดังกล่าวจึงเป็นสัญญาจ้างแรงงาน หาใช่เป็นสัญญาฝากทรัพย์สินไม่ (อ้างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 685/2512)

นอกจากการเก็บรักษาทรัพย์สินไว้ในความดูแลของตนแล้ว ผู้รับฝากจะต้องคืนทรัพย์สินที่ฝากแก่ผู้ฝากด้วย เนื่องจากสัญญาฝากทรัพย์สินเป็นสัญญาที่ต้องการให้ผู้รับฝากช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินของผู้ฝาก อาจเป็นในกรณีที่ผู้ฝากมีความจำเป็นบางอย่างอันทำให้ไม่สามารถดูแลทรัพย์สินชั่วคราวของตนเองได้ ต้องหาผู้รับฝาก เช่น นายเอก มีรถยนต์แต่ไม่มีที่จอดจึงฝากจอดไว้ที่บ้านนายโท หรือที่ปั้มน้ำมัน เป็นต้น หรือนายแดงต้องไปทำงานต่างจังหวัด 2-3 วัน จึงฝากนายดำช่วยดูแลบ้านให้ เป็นต้น ซึ่งแปลว่าเมื่อผู้ฝากสามารถดูแลทรัพย์สินของตนเองได้แล้วก็ต้องมารับทรัพย์สินกลับคืนไป ดังนั้นเท่ากับว่า หากผู้รับฝากยังไม่ได้ส่งทรัพย์สิน หรือไม่สามารถส่งทรัพย์สินได้ด้วยเหตุผลใดก็ตาม ผู้รับฝากก็ยังมีภาระหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ฝากอยู่จนกว่าจะส่งคืนทรัพย์สินแล้ว จึงจะถือได้ว่าปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้นแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1801/2520 รับฝากรถยนต์ ค่าฝากคืนละ 5 บาท ผู้รับฝากต้องใช้ความระมัดระวังเช่นวิญญูชนรวมทั้งฝีมือพิเศษเฉพาะการ รถยนต์หายไป ผู้รับฝากนำสืบไม่ได้ว่าหายเพราะเหตุใด ผู้รับฝากต้องรับผิดชอบใช้ราคา

4. เป็นได้ทั้งสัญญามีค่าตอบแทนและไม่มีค่าตอบแทน

เนื่องจากในบทบัญญัติมาตรา 657 ไม่มีข้อความใด ๆ ระบุให้การรับฝากทรัพย์สินไว้แทนผู้อื่นเป็นการทำให้เปล่า ซึ่งหากเป็นกรณีที่กฎหมายต้องการให้ทำให้เปล่าไม่ได้ค่า

ตอบแทนก็จะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเช่นในกรณีของสัญญาอีม จึงหมายความว่าสัญญาฝากทรัพย์นั้น ย่อมตกลงให้มีค่าตอบแทนในการที่รักษาทรัพย์สินได้ นอกจากนั้นยังมี มาตรา 658 บัญญัติสนับสนุนถึงเรื่องค่าตอบแทนของสัญญาฝากทรัพย์ว่า “ถ้าโดยพฤติการณ์พึงคาดหมายได้ว่า เขารับฝากทรัพย์ก็เพื่อจะได้รับบำเหน็จค่าฝากเท่านั้นไซ้ ท่านให้ถือว่าเป็นอันได้ตกลงกันแล้วโดยปริยายว่ามีบำเหน็จเช่นนั้น” ซึ่งเป็นการยอมรับว่า สัญญาฝากทรัพย์สามารถเรียกค่าตอบแทนเพื่อการรักษาทรัพย์ได้นั่นเอง

สัญญาฝากจอตลอดยนต์ และสัญญาเช่าที่จอตลอดยนต์

ในการหาค่าตอบแทนการนำรถเข้าไปจอดยังสถานที่บางแห่ง เช่น สถานีบริการน้ำมัน จะทำให้เกิดสัญญาฝากรถ หรือ สัญญาเช่าที่จอตลอดยนต์ หากพิจารณาจากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาจะพบว่า ศาลฎีกาจะพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น หากมีการเก็บรักษาทรัพย์ไว้ในความดูแลย่อมแสดงว่าเป็นการรับฝากทรัพย์แต่หากไม่มีข้อเท็จจริงข้างต้น ก็ไม่ถือว่าเป็นการฝากทรัพย์จึงเป็นการเช่าสถานที่จอตลอดยนต์

ในการศึกษาจะแบ่งแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเป็นสองกลุ่มเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบในเรื่องนี้

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าเป็นการฝากจอตลอดยนต์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 932/2517 โจทก์นำรถยนต์ไปจอดในบริเวณปั้มน้ำมันของจำเลยและได้มอบกุญแจรถยนต์ไว้ให้ลูกจ้างของจำเลย ลูกจ้างของจำเลยนำรถยนต์ของโจทก์เข้าไปเก็บในที่เคเบิ้ลรถยนต์ และโจทก์จ่ายค่ารับฝากให้จำเลยเมื่อมาเอารถคืนโดยได้ปฏิบัติเช่นนี้เป็นเวลานาน ถือว่าจำเลยได้ตกลงรับฝากรถยนต์ของโจทก์ไว้ในอารักขาของตนตลอดเวลาที่รถยนต์ของโจทก์อยู่ที่ปั้มน้ำมันของจำเลย อำนาจการครอบครองรถยนต์นั้นตกอยู่กับจำเลยที่จะจัดการเกี่ยวกับรถยนต์นั้นจนกว่าจะมารับรถยนต์คืนไป จึงเป็นสัญญาฝากทรัพย์โดยมีบำเหน็จ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 356/2521 นำรถยนต์ไปจอดไว้ที่ปั้มน้ำมัน โดยมอบกุญแจแก่ลูกจ้างเจ้าของปั้ม จอดไม่ประจำที่ แม้จะมีประกาศปิดไว้ที่ปั้มและไนโบเสรีจะระบุว่า เป็นเรื่องให้เช่าและค่าเช่าสถานที่จอตลอดยนต์ไม่หักล้างการปฏิบัติซึ่งเป็นการฝากทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 475/2522 บั้มของจำเลยปฏิบัติต่อลูกค้ามีพฤติกรรม แสดงว่าจำเลยยอมรับรถจากผู้อื่นมาอยู่ในความอารักขาของจำเลยที่บั้มน้ำมัน จึงเป็น ลักษณะรับฝากทรัพย์สินตามมาตรา 657 ไม่ใช่เช่าสถานที่เพื่อจอดรถ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1861/2522 พนักงานของภัตตาคารรับรถยนต์และกุญแจ รถจากผู้รับประทานอาหารในภัตตาคารขับรถไปจอดในที่จอดรถ ซึ่งเป็นถนนสาธารณะ หน้าภัตตาคาร แล้วเก็บกุญแจไว้ที่แผงเก็บกุญแจรถมิไ้รับฝากให้โจทก์ เช่นนี้ เป็นการ ฝากรถยนต์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2837 /2522 การที่โจทก์นำรถยนต์ไปจอดฝากไว้ที่ บั้มน้ำมันของจำเลยโดยเสียค่าฝาก 10 บาทต่อวัน เป็นการฝากทรัพย์สิน แม้จำเลยจะได้ ประกาศว่า จะไม่รับผิดชอบในการสูญหายหรือเสียหายใด ๆ และลูกจ้างของโจทก์เป็น ผู้เก็บกุญแจรถไว้ ก็ไม่ทำให้จำเลยพ้นจากการรับผิดชอบ และกรณีเช่นนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องจำเลย ให้โจทก์เช่าสถานที่จอดรถ

นิติบุคคลจะมีวัตถุประสงค์ในการรับฝากทรัพย์สินหรือไม่ก็ตาม เมื่อรับฝากทรัพย์สินไว้ และได้รับบำเหน็จค่าฝากตลอดมา จะปฏิเสธตนให้พ้นความรับผิดชอบได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 331/2524 การที่จำเลยยินยอมให้บุคคลอื่นนำรถเข้าไป จอดในบริเวณบั้มน้ำมันของจำเลย โดยบั้มได้รับเงินค่าจอดเป็นประโยชน์ตอบแทน เมื่อบั้ม ปิดจะมีรั้วเหล็กปิดกั้นหน้าบั้มไว้ด้วย พฤติกรรมดังกล่าวย่อมถือได้ว่าทางบั้มได้รับมอบ ทรัพย์สินไว้เพื่อดูแลรักษาไว้ในอารักขาของตน เป็นการรับฝากทรัพย์สินตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 657 แม้ทางบั้มจะมีประกาศว่าให้เช่าเป็นที่จอดรถ รวมทั้งระบุข้อความในใบรับเงินและเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งไม่ต้องรับผิดชอบ ก็เป็นการกระทำของ จำเลยฝ่ายเดียว บุคคลภายนอกมิได้มีข้อตกลงตามนั้น อันจะทำให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงการ ปฏิบัติของจำเลยที่ 1 ไปในรูปลักษณะของนิติกรรมอย่างอื่น ซึ่งไม่ใช่ลักษณะของการรับ ฝากทรัพย์สิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 386/2524 โจทก์นำรถยนต์ไปจอดไว้ที่บั้มน้ำมันของ จำเลยที่ 2 แล้วมอบกุญแจรถไว้แก่จำเลยที่ 1 ลูกจ้างของจำเลยที่ 2 โดยโจทก์เสียค่าจอด เมื่อมีผู้ปลอมลายมือชื่อโจทก์มาขอรับรถยนต์ จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้จัดการก็เป็นผู้พิจารณา ว่าจะมอบรถยนต์ให้ไปหรือไม่ พฤติการณ์ที่คู่กรณีปฏิบัติต่อกันดังกล่าวเป็นเรื่องการฝาก ทรัพย์สิน แม้ใบเสร็จรับเงินที่จำเลยที่ 2 ออกให้จะมีข้อความระบุว่าได้รับค่าเช่าที่จอดรถ ก็หา

ใช้เช่าสถานที่จอดรถไม่ เมื่อเป็นสัญญาฝากทรัพย์ จำเลยที่ 2 ที่ 3 ก็มีหน้าที่ต้องคืนรถให้ โจทก์ ถ้าคืนไม่ได้ก็เป็นเรื่องผิดสัญญา คดีไม่มีประเด็นที่จะวินิจฉัยว่าจำเลยที่ 1 เป็นลูกจ้างจำเลยที่ 2 หรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3517/2525 คดีมีทุนทรัพย์ 42,000 บาท ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์โดย วินิจฉัยว่าคดีโจทก์ขาดอายุความ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าคดีไม่ขาดอายุความ แต่มีเหตุที่จำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดชอบต้องรับผิดชอบจำเลยที่ 3 จึงพิพากษาแก้เป็นว่าให้จำเลยที่ 3 ใช้เงิน 40,000 บาทแก่โจทก์ การแก้ไขเช่นนี้เป็นการแก้ความรับผิดของจำเลยที่ 3 ให้รับผลตรงข้ามกับคำวินิจฉัยของศาลชั้นต้น จึงเป็นการแก้ไขมากจำเลยที่ 3 ฎีกาขอเท็จจริงได้

โจทก์รับประกันภัยรถยนต์คันที่หายไว้และได้ใช้เงินค่ารถยนต์ให้แก่ผู้รับประกันภัยไปแล้ว โจทก์ยอมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกผู้ก่อวินาศภัยด้วยอำนาจกฎหมาย โดยโจทก์และบุคคลภายนอกนั้นไม่จำเป็นต้องมีนิติสัมพันธ์ต่อกัน

ผู้เอาประกันภัยได้เช่าซื้อรถยนต์มาจากผู้รับประกันภัยแล้วให้จำเลยที่ 2 เข้าไปจำเลยที่ 2 นำรถยนต์นั้นไปฝากไว้แก่จำเลยที่ 3 แล้วหายไปเพราะจำเลยที่ 3 ผิดสัญญาฝากทรัพย์ จำเลยที่ 3 ย่อมต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย เพราะเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันภัยไม่ได้รถยนต์ที่ให้เช่าคืน โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยจึงมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ 3 ได้

ขณะที่จำเลยที่ 2 นำรถยนต์ไปจอดที่ปั๊มน้ำมันของจำเลยที่ 3 นั้นจำเลยที่ 3 ก็อยู่ที่ปั๊มน้ำมันและได้รับเงิน 5 บาทที่จำเลยที่ 2 มอบให้แก่พนักงานของจำเลยที่ 3 ไว้แล้วรถที่นำมาจอดรายวันและจะจอดตรงไหนก็ได้ในลานจอดรถ จำเลยที่ 3 ประจำอยู่ที่ปั๊มน้ำมันตั้งแต่เวลา 18 นาฬิกาจนถึงเช้าวันรุ่งขึ้นอันเป็นเวลากลางคืนแสดงว่าจำเลยที่ 3 ผู้เป็นเจ้าของปั๊มคอยดูแลรับผิดชอบทรัพย์สินภายในบริเวณปั๊มทั้งหมดรวมถึงรถยนต์ที่จอดด้วยพฤติการณ์ที่ปั๊มน้ำมันของจำเลยที่ 3 ปฏิบัติต่อลูกค้าดังกล่าวเห็นได้ว่าจำเลยที่ 3 ยอมรับรถยนต์จากผู้อื่นมาอยู่ในความอารักขาของจำเลยที่ 3 ที่ปั๊มน้ำมันแล้วเข้าลักษณะฝากทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 657หาใช่เป็นการให้เช่าที่จอดรถยนต์ไม่ แม้ผู้นำรถยนต์มาจอดไม่ต้องมอบกุญแจรถให้ไว้ก็ดีจะนำรถคืนไปเมื่อใดก็ได้โดย

ไม่ต้องบอกจำเลยที่ 3 ก่อนก็ดีที่บริเวณกำแพงข้างบิมน้ำมันมีข้อจำกัดความรับผิดชอบของจำเลยที่ 3 เขียนไว้ก็ดีก็ไม่ทำให้รถยนต์ที่นำมาจอดไม่อยู่ในความอารักขาของจำเลยที่ 3

เมื่อทรัพย์ที่รับฝากสูญหายไป ผู้รับฝากก็ต้องใช้ราคาทรัพย์ที่รับฝากไว้แทนตัวทรัพย์การฟ้องเรียกให้ใช้ราคาทรัพย์ในกรณีเช่นนี้ ไม่ใช่เรียกค่าสินไหมทดแทนเกี่ยวกับการฝากทรัพย์ตามมาตรา 671 และไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะ จึงมีกำหนดสิบปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าเป็นสัญญาประเภทอื่น ๆ มิใช่สัญญาฝากทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 336/2496 โจทก์ฟ้องอ้างว่า ที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ ๆ ให้จำเลยยึดถือครอบครองไว้แทนเพื่อหลบหลีกไม่ให้ถูกยึดทรัพย์ บัดนี้จำเลยจะขายที่พิพาทนี้ โจทก์จึงขอให้ศาลแสดงว่าที่พิพาทเป็นของโจทก์ ห้ามจำเลยเกี่ยวข้อง ฝ่ายจำเลยก็ต่อสู้ว่าที่พิพาทเป็นของจำเลย ๆ ครอบครองโดยอำนาจของตนเอง หาได้ครอบครองไว้แทนโจทก์ไม่ ดังนี้ เป็นเรื่องโจทก์ฟ้องขอให้แสดงสิทธิเป็นเจ้าของที่พิพาทห้ามจำเลยเกี่ยวข้องหาใช่เป็นการฟ้องเรียกทรัพย์คืนได้โดยอาศัยนิติกรรมการฝากทรัพย์ไม่ ฉะนั้นจะยกเอาอายุความเรื่องการฝากทรัพย์ขึ้นวินิจฉัยไม่ได้ และประเด็นในคดีนี้คงมีเพียงว่าที่พิพาทเป็นของโจทก์ให้จำเลยยึดถือครอบครองแทนจริงหรือไม่ ถ้าเป็นความจริง และจำเลยมิได้บอกกล่าวแสดงเจตนาเปลี่ยนแปลงลักษณะแห่งการยึดถือครอบครองแล้ว แม้จำเลยจะครอบครองมาช้านานเพียงใด ก็หาได้สิทธิเป็นเจ้าของไม่ โจทก์ยังคงเป็นเจ้าของอยู่ตลอดมา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1866/2511 การที่จำเลยรับมอบเงินจากผู้เสียหายเพื่อซื้อข้าวเปลือกและปอฝอกให้ผู้เสียหายเช่นนี้ แม้จะไม่มีกำหนดเวลาว่าจำเลยจะต้องซื้อเมื่อใด ก็ไม่มีลักษณะเป็นการฝากทรัพย์ตามมาตรา 657 และ 672 เพราะไม่ใช่เป็นการมอบเงินให้แก่รักษาไว้ในอารักขาของจำเลยแล้วจำเลยจะคืนให้จริงอยู่จำเลยอาจนำธนบัตรฉบับอื่นหรือเหรียญกษาปณ์อันอื่นไปซื้อได้ แต่นั้นเป็นเพราะธนบัตรและเหรียญกษาปณ์เป็นเงินตราที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายด้วยกันตามพระราชบัญญัติเงินตราฯ จะนำธนบัตรฉบับไหนไปซื้อ ก็สมประโยชน์ของผู้เสียหาย และยอมไม่ใช่การกระทำโดยทุจริตด้วยเหตุนี้เงินจำนวน 15,000 บาท ที่ผู้เสียหายมอบให้จำเลยครอบครอง จึงยังเป็นของผู้เสียหายอยู่จนกว่าจำเลยจะได้ซื้อข้าวเปลือกและปอฝอกให้ผู้เสียหายแล้ว อีกประการหนึ่งการที่จำเลยไม่นำเงินของผู้เสียหายที่ตนครอบครองอยู่ไปซื้อ

ข้าวเปลือกและปอฝอกตามที่ได้รับมอบหมาย บางกรณีอาจเป็นเพียงผิดสัญญาในทางแพ่ง
ได้ก็จริง แต่ทั้งนี้ต้องไม่ใช่เป็นการเบียดบังเอาเงินนั้นเป็นของคนหรือบุคคลที่สามโดย
ทุจริต หากเป็นการเบียดบังเอาเงินนั้นเป็นของคนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริตแล้ว ย่อมเป็น
ความผิดฐานลักยอก โดยเฉพาะคดีนี้ข้อเท็จจริงฟังได้ดังกล่าวข้างต้นว่าจำเลยมีเจตนา
ทุจริตเบียดบังลักยอกเงินจำนวนนี้ไว้เป็นประโยชน์ของจำเลยเอง จำเลยจึงต้องมีความผิด
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 685/2512 กรมป่าไม้ทำสัญญาจ้างผู้รับจ้างเฝ้ารักษาไม้
ของกลาง ซึ่งเจ้าพนักงานป่าไม้จับได้และยังอยู่ที่คอที่ถูกตัดโค่นในป่า ระบุชื่อสัญญาว่า
"สัญญาจ้างเฝ้ารักษา" มีข้อสัญญาว่าผู้รับจ้างยอมรับเฝ้ารักษาไม้ของกลางโดยคิดอัตราค่า
จ้างเป็นรายท่อนต่อเดือน นับแต่วันทำสัญญา ถ้าไม้ซึ่งรับจ้างเฝ้ารักษาขาดหายหรือเป็น
อันตราย ผู้รับจ้างยอมให้ปรับใหม่เป็นรายท่อนตามจำนวนที่สูญหายหรือเป็นอันตราย
ระหว่างเวลาที่ผู้รับจ้างรับผิดชอบเฝ้ารักษา กรมป่าไม้ผู้จ้างอาจชนไม้ของกลางทั้งหมด
หรือแต่บางส่วนไปจากที่เดิมในเวลาใด ๆ ก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้ผู้รับจ้างทราบและทำใบรับไม้
ให้ไว้ สัญญานี้เป็นสัญญาจ้างแรงงาน มิใช่สัญญาฝากทรัพย์ เพราะอำนาจการครอบครอง
ไม้ของกลางยังอยู่แก่กรมป่าไม้ผู้จ้าง ผู้รับจ้างเพียงแต่เฝ้ารักษาระวังมิให้ผู้ใดมาลักหรือ
เกิดภัยพิบัติ ไม้ของกลางยังอยู่ในป่าตามเดิม ผู้รับจ้างมิได้ชักลากไปเก็บไว้ในความ
อารักขาของตน สิทธิเรียกร้องค่าปรับตามสัญญาจ้างแรงงาน กฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็น
อย่างอื่นโดยเฉพาะ จึงอยู่ในบังคับอายุความทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 164 ซึ่งมีกำหนดสิบปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2152/2522 สัญญารายพิพาทเรียกว่าสัญญารับฝากเก็บ
และสีแปรสภาพข้าวเปลือกเป็นสัญญาระหว่างโจทก์ ซึ่งในสัญญาเรียกว่าผู้ฝากกับโรงสี ม.
โดยจำเลยผู้เป็นเจ้าของและผู้จัดการ ซึ่งในสัญญาเรียกว่าผู้รับฝากเก็บและสีแปรสภาพข้าว
โดยผู้รับฝาก ตกลงจะรับฝากเก็บและสีแปรสภาพข้าวเปลือกทุกชนิดของผู้ฝาก และผู้รับ
ฝากจะส่งมอบข้าวกลับคืนให้แก่ผู้ฝากเป็นข้าวสารตามชนิด จำนวนและระยะเวลาที่คณะ
กรรมการสำรองข้าวสั่ง โดยผู้ฝากให้ประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้รับฝากเป็นต้นข้าว ปลายข้าว
และรำข้าวที่เหลือจากการส่งให้แก่ผู้ฝาก สัญญาเช่นนี้หาใช่สัญญาฝากทรัพย์ไม่ แต่เป็น
สัญญาที่จำเลยตกลงรับฝากเก็บข้าวเปลือกไว้เพื่อสีแปรสภาพจนสำเร็จเป็นข้าวสารให้แก่
โจทก์ และโจทก์ตกลงให้ต้นข้าว ปลายข้าว และรำข้าวเป็นการตอบแทนที่จำเลย สีแปร

สภาพข้าวเปลือกเป็นข้าวสารจึงเป็นสัญญาต่างตอบแทนประเภทหนึ่งซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้เป็นอย่างอื่น จึงมีอายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5055/2533 สัญญาการเลี้ยงไก่ ระบุราคาลูกไก่ อาหารไก่ไว้แน่นอน เมื่อไก่เจริญเติบโตแล้วโจทก์รวมจะมาจับไปฆ่าโดยตีราคาไก่ตามน้ำหนักซึ่งเมื่อได้ยอดเงินเท่าใดก็จะเอายอดเงินค่าลูกไก่ อาหารไก่และวัคซีนไก่มาหักออก หากเหลือเงินก็จะมอบให้เป็นประโยชน์แก่จำเลย แต่ถ้าเงินไม่พอจำเลยจะต้องชำระค่าลูกไก่ อาหารไก่ และวัคซีนไก่ที่ค้างอยู่ทั้งหมด จึงไม่ใช่สัญญาฝากทรัพย์ แต่เป็นเรื่องที่โจทก์รวมยอมให้จำเลยซื้อลูกไก่ อาหารไก่และวัคซีนไก่ด้วยเงินเชื่อ โดยมีข้อตกลงว่าเมื่อไก่เจริญเติบโตแล้วจะต้องนำมาขายให้โจทก์รวมเมื่อโจทก์รวมส่งมอบลูกไก่ให้จำเลยกรรมสิทธิ์ในลูกไก่ออมตกเป็นของจำเลยทันที จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานยักยอก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6555/2539 จำเลยให้การโดยชัดแจ้งว่า ฟ้องโจทก์ขาดอายุความเนื่องจากโจทก์มิได้เรียกร้องค่าเสียหายเกี่ยวกับการฝากทรัพย์ภายใน 6 เดือน นับแต่วันสิ้นสัญญา ตาม ป.พ.พ.มาตรา 671 ดังนั้น คดีจึงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยเพียงว่า คดีของโจทก์ขาดอายุความตามมาตรา 671 หรือไม่เท่านั้น ที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าโจทก์มิได้ฟ้องจำเลยผู้รับจ้างภายในกำหนด 1 ปี คดีจึงขาดอายุความตามมาตรา 601 จึงเป็นการวินิจฉัยนอกเหนือจากคำให้การของจำเลยทั้งสามไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ตามสัญญาการเลี้ยงไก่ระบุให้โจทก์มอบลูกไก่ อาหาร ยาและวัคซีนสำหรับไก่ให้จำเลยเลี้ยงเป็นไก่ใหญ่ เมื่อลูกไก่เจริญเติบโตเป็นไก่ใหญ่แล้ว จำเลยต้องส่งมอบคืนแก่โจทก์ โดยโจทก์จะคิดมูลค่าไก่ใหญ่ทั้งหมดแล้วหักด้วยมูลค่าลูกไก่รวมกับอาหาร ยา และวัคซีน ซึ่งจำเลยได้ใช้ไป คงเหลือยอดสุทธิเท่าใด ให้ถือเป็นประโยชน์ของจำเลย สัญญาระหว่างโจทก์และจำเลยดังกล่าวมิใช่เป็นการตกลงรับจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จและจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น หากแต่เป็นสัญญาร่วมกันประกอบการโดยแบ่งผลประโยชน์กันอันมีจำนวนไม่แน่นอน จึงมิใช่สัญญาจ้างทำของ หากแต่เป็นสัญญาต่างตอบแทนซึ่งมีผลใช้บังคับได้ สิทธิเรียกร้องตามสัญญาดังกล่าวมิได้มีกฎหมายบัญญัติถึงอายุความไว้เฉพาะ จึงมีอายุความ 10 ปี ตาม ป.พ.พ.มาตรา 193/30